

Kaposi Krisztina

Rónay György *Triptichonjáról**

Rónay György tanulmánygyűjteménye Harsányi Lajos, Sík Sándor és Mécs László 1949 után megjelent köteteihez készített bevezető írásait, illetve egyéb, személyesebb hangvételi méltatásait tartalmazza. E fontos és értékes tanulmányokból felépített triptichon hiánypótló munka, hiszen a nagy papköltő-triász válogatáskötetei, s velük együtt Rónay benne szereplő írásai napjainkban már csak nehezen hozzáférhetőek. Ám ezek a tanulmányok nemcsak ezért érdemelnek megkülönböztetett figyelmet, hanem azért is, mert szerzőjüknek, az egyszerre kiváló esszéista és irodalomtörténész Rónay Györgynek kifinomult stílusát és lenyűgöző tudását egyesítve a modern katolikus irodalom három jelentős képviselőjének alapvető, s mindmáig ható érvényű értékelését adják.

A kötetet a Harsányi Lajos *Toronyzene* című válogatásához írott bevezető tanulmány nyitja (9-70. old.). A terjedelmes, mintegy hetven oldal felölelő írás egy teljes biográfiai ívet ad, a bábolnai papköltő emlékiratait is felhasználva: A tanulmányt olvasva, egymással párhuzamosan bomlik ki előttünk Harsányi papi hivatása és létmódja, valamint azzal szoros összefüggésben álló költőmivolta. Az életpálya bemutatása – a Harsányi-család felmenőitől kezdve, a gyermekkor meghatározó élményeinek számbavételén át egészen a költő utolsó, haláláig tartó életszakaszának legmeghatározóbb eseményeinek regisztrálásáig – mind-végig lendületes és választékos esszéstílusban történik; melyhez tömör, ám rendkívül lényeglátó és precíz, irodalomelméleti reflexiók is társulnak.

E reflexiók egy része Harsányi személyes emlékezéseiből idézve vallásos költészetének valamely szignifikáns jellegzetességét emeli ki és értelmezi a tudományosság igényével – így például halál-misztikájának forrásait (a banai temetések, győri és esztergomi liturgikus élményei; diáktárásának és egyúttal jó barátjának, Kurja Gézának a halála stb.) gyűjti egybe, vagy valamely jelentős kötetéhez, például *A Napkirály rokonához* fűz tartalmas észrevételeket. Másik része a kritikus hozzászólásokat és megjegyzéseket sem mellőzve helyezi el Harsányit a korszak irodalmi kontextusában, valamint számba veszi jelentős költőelődjait és mintaképeit (Horatius, Dante, Ady), kimutatva azok költészetére gyakorolt hatását is. Harsányi személyiségének és költészetének e komplex igényű leírását a megfelelő helyeken más szerzőktől (Szabó Lőrinc, Sík Sándor) vett citátumok is gazdagítják. A tanulmány összességében egy alapos és kifinomult képet ad tehát Harsányi Lajosról, különös hangsúlyt fektetve a művészetében rejlő értékek kiemelésére, ezáltal juttatva méltó helyet a bábolnai papköltőnek az egyetemes magyar költészetben.

Míg Harsányiról a *Triptichon* egyetlen nagyívű tanulmány formájában nyújt rendkívüli fontosságú értékelési alapot; a papköltő-triász második tagjáról, Sík Sándorról kilenc kisebb írás alapján tájékozódhatunk. Az ezeket az írásokat

* RÓNAY György, *Triptichon: Harsányi Lajos, Sík Sándor, Mécs László*, Bp., Kairosz, 2012.

összefogó szövegegység (73-180. old.) nem csupán a Sík szigorúan megválogatott kötetéhez írott, az irodalomtörténész tollából született tanulmányokat tartalmazza, hanem személyes indíttatású, a méltatás erős szubjektív szándékával készült megemlékezéseket is. Ennek háttérében Sík és Rónay bizalmas, apa-fiú jellegű viszonya áll – ennek a bensőséges, Radnóti és Sík viszonyához hasonló kapcsolat tükrözői ezek az egyszerre tudományos, de a személyes érzelmektől is mindig áthatott megnyilatkozások.

Elsőként a középkori himnuszok eredeti, latin nyelvű szövegeit és azok Sík Sándor-féle fordítását magában foglaló *Himnuszok könyvéhez* írott előszót olvashatjuk (73-78. old.). E bevezető tanulmány párja, a Sík zsoltárfordításaihoz (*Zsoltárok könyve*) készült prólógus szintén megtalálható a kötetben (107-116. old.). Mindkét írás erősen hangsúlyozza, hogy Sík nem csupán költőként tekinthető modern katolikus irodalmunk egyik legmeghatározóbb alakjának, hanem a zsoltárirodalom és a középkori himnuszköltészet tolmácsolójaként is, hiszen a kivételes fordítói talentummal és erudícióval rendelkező papköltő e két gyűjteményes kötet a korábbi fordításokat felülmúlva ad értelmileg és költészetileg egyaránt pontos és hűséges, ugyanakkor esztétikailag is kifinomult és impozáns szintézist. E két méltatás között helyezkedik el az *Alexius*ról (79-87. old.), valamint a Sík időskori lírájáról (88-106. old.) írott két összefoglaló jellegű tanulmány. Előbbi Sík misztériumának az életműben való elhelyezése után a mű legfontosabb mondanivalóját a szeretet onnipotenciájában fogalmazza meg, majd ezt az eszmei tartalmat továbbvezetve jut el a Szűz Máriáról szóló költeményeket egybegyűjtő, s szintén a szeretet és a hit jegyében fogant *Tizenkétszáz év korona* c. kötet gondolati ívéig. Utóbbi, *Az ősz dicsérete* című írás, Sík fiatalkori költészetéből, mindenekelőtt a *Szembe a Nappal* című kötetből kiindulva a papköltő érett korszakának legmélyebb tartományait és értékeit tárja fel, amely leginkább a létkontempláció-Isten fogalmi hármassal jellemezhető.

A *Kettős végtelen* című válogatáshoz készített tanulmány (151-180. old.) ugyancsak Sík művészetének egyedülállóan kivételes sokoldalúságára világít rá: Az olvasó a biográfia mentén haladva kísérheti figyelemmel annak a jellegzetes Sík Sándor-i lelkiségnek és rendkívüli mélységű spiritualitásnak a kibontakozását, amely legteljesebb formájában a papköltő érett költeményeiben és évente kétszer tartott konferencia-sorozataiban rajzolódik ki. A *Triptichon* további Sík Sándorról szóló írásai (*Naplórészletek, Sík Sándor, Az olvasó naplója / Sík Sándor: Áldás*) a személyes emlékek kifinomult stílusú tanulmányokba foglalásával kívánnak hozzájárulni a papköltő-triász második tagjának méltó elhelyezéséhez és értékeléséhez, ezáltal még teljesebbé téve a Sík Sándorról alkotott önmagában is rendkívül gazdag képet.

A kötet harmadik nagy egysége Mécs Lászlót mutatja be. A papköltő-triász harmadik tagjának új verseit tartalmazó *Élőket nézek* című kötethez írott bevezető tanulmány (183-189. old.) kifinomult érzékkel mutat rá a Mécs költészetében megfigyelhető változások háttérrokkaira, egyúttal mélyreható, s időtálló értékelést is adva róla: Rónay kiemeli, hogy noha Mécs művészetének stílus- és képvilága a kezdeti barokkos ragyogás és pompa irányából mindinkább a halványabb,

szegényesebb pólus irányába mozdult el, költészetének legrelevánsabb sajátossága, vagyis a szerzői én magatartásmódja, a kisebbségi magyarság szociális eszméket valló katolikus költőjének hangja mindvégig meghatározó érvénnyel volt jelen költeményeiben, méghozzá egyre mélyebb és erőteljesebb változatokban.

Az ezután olvasható két írás, a *Vadócba rózsát oltok* (190-196. old.), valamint az *Aranygyapjú* (197-249. old.) című kötetekhez készített két tanulmány az ún. Mécs-problémát kívánja egy lehetséges objektív szempontrendszeren keresztül bemutatni és tisztázni: Hiteles megvilágításba helyezi a papköltőnek a különböző publikációs fórumokkal (Nyugat, Vigilia) való kapcsolatát, valamint az adott történeti és történelmi kontextushoz való igazodásának lehetőségeit. A róla készült különböző kritikák és értékelések eltérő álláspontjainak ismertetését pedig Fábry Zoltán szavainak felidézésével zárja, egyúttal állást is foglalva a kérdésben. Eszerint Mécs László „a szlovákiai magyar irodalom elévülhetetlen tartozéka”, költészete számos értéket rejt magában, melyeket kötelességünk a hagyomány folytonosságába helyezni s ezáltal tovább éltetni.

Kocsis Balázs – Ugrásunk (földgömbön a bohóc)

Kocsis Balázs – Virtuóz